

LANDSSAMBAND LÖGREGLUMANNA

Reykjavík 3. október 2016.

Fjárlaganefnd Alþingis
Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík.

Tilvísun yðar: Þskj. 1689 – 873. mál 145. löggjafarþing.

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 1/1997, með síðari breytingum (breyting á A-deild sjóðsins).

Landssamband lögreglumanna (LL) mótmælir harðlega því frumvarpi sem hér er til umsagnar. LL greiddi einnig atkvæði gegn því að heimila undirskrift BSRB undir það samkomulag sem liggur til grundvallar þeim lagabreytingum sem hér eru til skoðunar.

Helstu ástæður mótmæla LL varðandi frumvarpið byggja einkum á eftirfarandi þáttum:

1. Staða lögreglumanna er engan vegin nægilega skýr í frumvarpinu.
2. Ekki liggur fyrir hvaða ávinning, ef einhvern, starfsmenn ríkisins hafa af samþykkt frumvarpsins óbreyttu er lítur að jöfnun launa á milli markaða.
3. Það hefur verið baráttumál lögreglumanna um áratugaskeið að vinna að lækkun lífeyristökualdurs en markmið frumvarpsins miða í raun að þveröfugu.

1. Staða lögreglumanna.

Landssamband lögreglumanna hefur haft það að einu aðal baráttumáli sínu, um áratugaskeið, að lífeyristökualdur lögreglumanna verði lækkaður. Nokkur árangur náðist í þeim efnum við gerð kjarasamninga árið 2001 með „*Yfirlýsingu dómsmálaráðherra og fjármálaráðherra með samkomulagi fjármálaráðherra f.h. ríkissjóðs og Landssambands*

lögreglumanna undirrituðu 13. júlí 2001“. Yfirlýsingin var tilkomin sem lausn á harðvítugri kjaradeilu sem lögreglumenn áttu í árið 2001 og kom til sem lausn þeirrar deilu, en hún er svohljóðandi:

„Ríkisstjórnin mun beita sér fyrir því að lagt verði fram frumvarp á næsta löggjafarþingi þar sem lagt verði til að bætt verði nýrri grein inn í V. kafla lögreglulaga nr. 90/1996. Í henni komi fram að lögreglumenn skuli leystir frá embætti sínu þegar þeir eru orðnir fullra 65 ára eða fyrr, eftir því sem dómsmálaráðherra ákvarðar með reglugerð. Jafnframt mun hún beita sér fyrir því að lagt verði fram frumvarp þar sem ákvæðum laga nr. 1/1997, um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, verði breytt sem hér segir: Hvað varðar þá lögreglumenn sem eiga aðild að A-deild, skal, við mat á lífeyri samkvæmt 15. gr. (að undanskilinni 4. mgr.) þeim reiknaður lífeyrir eins og þeir hefðu starfað til 70 ára aldurs og skal miðað við meðaltalsávinning síðustu þrjú ár. Hvað varðar þá lögreglumenn sem eiga aðild að B-deild, skal, miðað við mat á lífeyri samkvæmt 24. gr., þeim reiknaður lífeyrir eins og þeir hefðu starfað til 70 ára aldurs.

Gert verði ráð fyrir því að þeir sem þegar hafa náð eða ná munu þessum aldursmörkum á næstu tveimur árum verði gefinn kostur á hæfilegum umþóttunartíma varðandi það hvort þeir nýti sér þessa leið eða ekki.

Fjármálaráðherra mun beita sér fyrir því að við starfslok verði lögreglumönnum sem láta af embætti með þessum hætti og eiga rétt til lífeyris í B-deild tryggð hækkun sem svarar til tveggja launaflokka hækkunar í níverandi launakerfi.

Reykjavík, 13. júlí 2001

Sólveig Pétursdóttir
(sign.)

Geir H. Haarde
(sign.)“

LL lítur svo á að með þeim breytingum sem lagðar eru til að gerðar verði á 39. gr. laga nr. 1/1997 sé verið að ganga á svig við ofangreint samkomulag sem, eins áður segir var tilkomið sem lausn langvinnrar og harðvítugrar kjaradeilu. Ráðgerðar breytingar á 39. gr. laganna ganga enda út á að í stað lagaáskilnaðar um útreikning lífeyris lögreglumanna verði, frá og með gildistöku laganna, nái frumvarpið óbreytt fram að ganga, þeim útreikningum fyrirkomið skv. reglum samþykktu A-deildar.

Miðað við samskipti LL við ríkisvaldið, er kemur að gerð kjarasamninga, verður að telja allmiklar líkur til þess að þegar fram líða stundir muni fenna yfir þau spor sem mörkuð

hafa verið og löggjafinn festi í samræmi við ofanritaða yfirlýsingu tveggja þáverandi ráðherra Sjálfstæðisflokksins sem miðaði að því að leysa langvinna og harðvítuga kjaradeilu. Það er enda ljóst að mun hægara er um vik að gera breytingar á samþykktum sjóða en lögum og lúta þær enda allt öðrum forsendum en það sem markað er með lögum.

2. Ávinningur ríkisstarfsmanna – jöfnun launakjara á milli markaða.

Af fréttum að dæma¹ virðist sem nú þegar hafi orðið „trúnaðarbrestur“ á milli aðila þess samkomulags² sem frumvarp þetta er byggt á og því ljóst að frumvarpið getur varla talist þingtækt nema það sé vilji þess meirihluta, sem nú situr í ríkisstjórn, að koma því í gegnum þingið í óþökk stórs – og sífellt stækkandi – hluta ríkisstarfsmanna. Það er ein af grunnforsendum þess samkomulags, sem gert var við heildarsamtökin BSRB, BHM og KÍ að engar skerðingar yrðu á lífeyrisréttindum þeirra sem þegar eru í B- og A-deildum LSR. Nú lítur hinsvegar allt út fyrir, m.v. frétttaflutning, að þessi þáttur samkomulagsins sé ekki tryggður.

Þá liggur heldur ekkert fyrir um það hvernig staðið skuli að þeim launaleiðréttingum, á milli markaða, sem einnig var að stefnt með gerð samkomulagsins því eins og segir um jöfnun launa á bls. 14 undir athugasemdum við lagafrumvarp þetta:

„Verði lífeyrisréttindi ríkisstarfsmanna færð í sama horf og almennt gildir má telja næsta víst að ríkið þyrfti þá hvort sem er að mæta því með því að leitast við að veða upp launamun á þeim sviðum þar sem hann er fyrir hendi til að geta ladað til sín hæft starfsfólk. Þá verður að gera ráð fyrir því að launajöfnun í þessu tilliti verði innan þess svigrúms sem kjarasamningar og ríkisfjármálaáætlanir setja og að ýmsir aðrir þættir muni geta vegið þar til mótvægis, svo sem aukin framleiðni í opinberri starfsemi, endurskipulagning og hagræðing þjónustuveitingar, tæknipróun, ráðstafanir til að draga úr öðrum útgjöldum o.fl. Af þessum ástæðum er vandséð að hægt sé að tilgreina bein fjárhagsáhrif af þessum þætti samræmingarinnar á vinnumarkaðnum sem að er stefnt m.a. með þessu frumvarpi.“

¹ http://www.mbl.is/frettir/innlent/2016/10/02/ki_styður_ekki_lífeyrisfrumvarp_2/

<http://ki.is/rss/3469-yfirlýsing-fra-stjorn-kennarasambands-islands>

² <https://www.fjarmalaraduneyti.is/media/frettatengt2016/Samkomulag-um-nytt-samraemt-lífeyriskerfi.pdf>

LL hefur, vægast sagt, slæma reynslu af samskiptum sínum við ríkisvaldið, við gerð kjarasamninga og sér í lagi samninga er varða launajöfnun og það að reyna að ná til stéttarinnar launaleiðréttingum út frá hækkunum fyrirfram skilgreindra hópa ríkisstarfsmanna. Það er því vandséð, m.a. út frá ofangreindum skýringartexta með frumvarpinu hvernig lögreglumönnum verði ætluð sú vinna þegar til framtíðar þarf að líta, að fá fram eðlilegar og sanngjarnar launaleiðréttingar, þegar illa eða ekkert gekk með að ná fram þeim leiðréttingum með hliðsjón af launabreytingum ákveðinna og fyrirfram skilgreindra hópa ríkisstarfsmanna eingöngu. Það er enda ljóst að vandfundin er sú atvinnugrein á hinum almenna vinnumarkaði sem hægt yrði að horfa til vegna jöfnunar launa lögreglumanna.

Um efndir ríkisvaldsins á þeim kjarasamningum, sem hér er vitnað til og gerðir voru við lögreglumenn í tengslum við afnám verkfallsréttar þeirra árið 1986 má m.a. lesa á vef Alþingis.³

Viðmiðunarstéttir þær sem horfa átti til við útreikninga á svokölluðum viðmiðunarsamningi sem gerður var við lögreglumenn á þessum tíma voru:

1. BSRB
2. BHMR
3. Samband íslenskra bankamanna og
4. Bandalag kennarafélaga.

Upphafleg bókun í kjarasamningi LL, vegna þessa samkomulags um afnám verkfallsréttar lögreglumanna var svohljóðandi:

„Aðilar eru sammála um að verkfallsréttur lögreglumanna skuli afnuminn. Ríkisstjórnin mun beita sér fyrir því á Alþingi að í lög um lögreglumenn, nr. 56/1972, komi ákvæði er banni verkföll lögreglumanna ríkisins.

Jafnframt mun ríkisstjórnin beita sér fyrir eftirfarandi breytingu á lögum um kjarasamninga opinberra starfsmanna að því er varðar sérkjarasamninga lögreglumanna:

„Náist ekki samkomulag um sérkjarasamning Landssambands lögreglumanna getur hvor aðili sem er í stað þess að vísa málinu til kjaranefndar krafist kjarabreytinga, sem samsvari því sem á vantar að lögreglumenn fái þá

³ <http://www.althingi.is/altext/111/s/0806.html>

meðalhækkun sem eftirtaldir aðilar hafa fengið frá gerð síðasta sérkjarasamnings Landssambands lögreglumanna:

- 1. BSRB.*
- 2. BHMR.*
- 3. Samband íslenskra bankamanna.*
- 4. Bandulag kennarafélaga.*

Hagstofa Íslands reikni út framangreindar launabreytingar á sex mánaða fresti, talið frá júlí 1986.“

Strax við fyrstu vinnslu þeirra útreikninga sem Hagstofu Íslands var falið að vinna myndaðist ágreiningur á milli LL og ríkisvaldsins um forsendur útreikninganna og hélst sá ágreiningur meira eða minna allan líftíma viðmiðunarsamkomulagsins eða allt þar til það var endurskoðað um sex árum eftir að það var gert m.a. vegna þess að ríkisvaldið mat það svo að „sjálfvirkar hækkanir“ launa lögreglumanna voru of miklar. Mat lögreglumanna var hinsvegar það að viðmiðunarsamkomulagið hefði skilað of litlum hækkunum ef eitthvað var.

Niðurstaða þessarar „endurskoðunar viðmiðunarsamkomulagsins“ var sú að ríkisvaldið „keypti“ samkomulagið burt úr kjarasamningi LL gegn tiltekinni launahækkun en þess hluta samkomulagsins er laut að kjaradeiluákvæðinu – vegna þeirrar staðreyndar að lögreglumönnum er meinað að boða til verkfalla – haldið inni í svokölluð gerðardómsfylgiskjali. Það fylgiskjal kveður á um það að hvor aðili um sig, nái þeir ekki saman um gerð kjarasamning, getur skotið kjaradeilunni til þriggja manna gerðardóms sem ætlað er það hlutverk að úrskurða um launabreytingar, sem og mögulegar aðrar breytingar á kjarasamningi.

LL hefur í tvígang frá árinu 2008 farið með kjaradeilu sína fyrir gerðardóm og í bæði skiptin hefur skapast gríðarleg óánægja meðal lögreglumanna með úrskurð gerðardómsins og þar með „lausn“ viðkomandi kjaradeilu. LL hefur enda sýnst niðurstaða gerðardómsins hafa tekið um of mið af þróun kjaramála annarra stéttarfélaganna sem og þess sem hefur verið að gerast í kjaramálum almennt og alls óviðkomandi kjaralegri stöðu lögreglumanna. Þannig hefur það virst sem gerðardómurinn ræki ekki hlutverk sitt sem skyldi og dæmi ekki um lausn kjaradeilu lögreglumanna á grundvelli fyrirbyggjandi gagna né þeirra gagna

annarra sem hægt hefur verið að afla til raunverulegrar og sanngjarnrar lausnar viðkomandi kjaradeilu.

Þessi staðreynd fæst staðfest í svari núverandi fjármálaráðherra við fyrirspurn⁴ á Alþingi og fjallað var um m.a. í fréttum RÚV og víðar þann 15. mars s.l. en í ljós kom, sbr. svar fjármálaráðherra, að laun lögreglumanna hefðu lækkað um ein 9% að raungildi á árunum 1986 – 2014.⁵

Það er því ekkert sem vekur lögreglumönnum þá von í bjósti að með samþykkt þessa lagafrumvarps náist sú sátt á vinnumarkaði að hægt verði að vinna að jöfnun launa á milli markaða. Þá hefur það einnig verið forsenda vinnu í þessum efnum að samhliða jöfnun lífeyrisréttinda á milli markaða (n.b. jöfnun upp á við), komi strax til framkvæmda jöfnun launa. Í athugasemdum með frumvarpinu, sem og áður tilvitnuðu samkomulagi kemur hinsvegar fram að fara eigi í þá vinnu að skoða þessa hlið mála þegar framtíðarréttindaávinnsla hefur þegar verið skert þ.e.a.s. þann 1. janúar n.k. nái frumvarpið óbreytt fram að ganga sem og að sú jöfnun eigi að koma til framkvæmda á næstu 6 – 10 árum en það er með öllu óásætlanlegt að mati LL.

Rétt er hér einnig að vekja sérstaka athygli nefndarinnar á því að vegna slakra launakjara hafa lögreglumenn, í síauknum mæli undanfarnar vikur og mánuði, horfið frá lögreglustörfum, ýmist með uppsögnum eða töku launalausra leyfa til að fara til annarra og mun betur launaðra starfa á hinum almenna vinnumarkaði. Þannig hafa t.d. sérstakar og auknar fjárheimildir til lögreglunnar frá árinu 2014 alls ekki skilað sér til þeirrar fjölgunar lögreglumanna, sem að var stefnt, og hefur þeim í raun fækkað á þessu tímabili.

3. Lífeyristökualdur lögreglumanna.

Eins og fram hefur komið hér að ofan hefur það verið eitt af helstu baráttumálum LL. í gegnum tíðina, að lækka lífeyristökualdur lögreglumanna, sbr. áður tilvitnaða yfirlýsingu fyrirverandi fjármála- og dómismálaráðherra, og færa hann nær því sem almennt gengur og

⁴ <http://www.althingi.is/altext/pdf/145/s/0995.pdf>

⁵ <http://www.ruv.is/frett/laun-logreglumanna-hafa-laekkad>

<http://www.mbl.is/frettir/innlent/2016/03/15/launin-laekkad-um-9-prosent-sidan-2005/>

<http://kjarninn.is/frettir/2016-03-15-medallaun-logreglumanna-voru-339-thusund-kronur-manudi/>

gerist í þessum efnum í nágrannalöndum okkar og víðar um hinn vestræna heim. Rannsóknir um heim allan hafa sýnt fram á það að lífslíkur þeirra sem stunda vaktavinnu eru mun minni en þeirra sem eingöngu vinna á dagvinnutíma.⁶ Þannig hafa fjölmargar rannsóknir einnig sýnt fram á að konum⁷ sem vinna vaktavinnu er mun hættara við að þróa með sér hjarta- og æðasjúkdóma, lungna- og brjóstakrabbamein sem og ýmsa aðra sjúkdóma til viðbótar við þau neikvæðu áhrif sem vaktavinna hefur á almennt heilsufar og svefn viðkomandi. Það verður því að teljast vítavert gáleysi að ætla sér að gera stéttum á borð við lögreglumenn, sjúkraliða, hjúkrunarfræðinga, slökkviliðs- og sjúkraflutningamenn, tollverði sem og aðra ríkisstarfsmenn, sem þegar vinna störf, sem skv. skilgreiningu 56. gr. laga nr. 46/1980 um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum⁸ hljóta að teljast „áhættusöm“ eða „fela í sér mikið líkamlegt eða andlegt álag“ það að lengja enn frekar þegar of langa starfsævi.

Það er illt til þess að hugsa að mögulegar breytingar á lífeyrisréttindum opinberra starfsmanna, sbr. lagafrumvarp það sem hér er til umfjöllunar, verði til þess að yfirlýst markmið stjórnvalda, um fjölgun kvenna í störfum innan lögreglu, verði til þess að konur sæki síður en ella um störf innan lögreglu vegna arfaslakra launakjara og ofan í þau slæmra starfsskilyrða, lélegra lífeyrisréttinda og mögulegrar lengingar starfsævinnar.^{9 10 11 12}

⁶ <http://doktor.is/grein/ahrif-vaktavinnu-a-heilsu-lidan-og-svefn>

http://www.jstor.org/stable/40966645?seq=1#page_scan_tab_contents

<http://link.springer.com/article/10.1007/s10552-005-9015-4>

http://journals.lww.com/epidem/Abstract/2001/01000/Increased_Breast_Cancer_Risk_among_Women_Who_Work.13.aspx

<http://psycnet.apa.org/journals/ocp/3/3/265/>

⁷ <http://www.nurseshealthstudy.org/>

⁸ <http://www.althingi.is/lagas/nuna/1980046.html>

⁹ „Dómsmálaráðuneytið hefur sett sér þennu markmið að fjölga konum í lögreglu ríkisins verulega. Markið hefur ekki verið sett við neina ákveðna prósentutölu en fyrsta skrefið verður væntanlega að ná hlutfallinu upp í það sem best gerist á Norðurlöndum.“ (<http://www.althingi.is/altex/120/s/0618.html>)

¹⁰ <http://www.visir.is/konur-i-miklum-minnihluta-i-logreglunni/article/2013130509844>

¹¹ „Verkefni ráðuneytisins eru tvö: annars vegar að skoða og greina þróun starfsmannafjölda hjá stofnunum ráðuneytisins og hins vegar fjölgun kvenna innan lögreglunnar og áhrif Lögregluskólans í því samhengi.“ (https://www.farmalaraduneyti.is/media/utgafa/Tilraunaverkefni_ii_kynjadri_haestiorn_og_fjarlagagerd_2_011..pdf)

¹² <http://kjaminn.is/frettir/2016-03-08-stiornvold-eiga-ad-fjolga-konum-i-logreglu-haestaretti-og-sendiherastodum/>

<http://www.visir.is/her-eru-allt-of-faar-konur-i-logreglunni-ad-mati-sth/article/2016160308776>

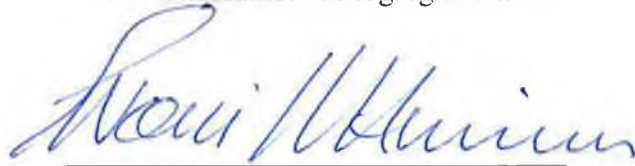

LL hefur ásamt þremur öðrum stéttarfélögum/landssamböndum opinberra starfsmanna óskað eftir lögfræðilíti um hvort samkomulag það sem þessi lagabreyting byggir á geti öðlast gildi án þess að það sé borið undir bindandi allsherjaratkvæðagreiðslu hlutaðeigandi félagsmanna allra þeirra stéttarféлага sem málið varðar. Verði afgreiðslu málsins, af hálfu Alþingis, ekki frestað telur LL að lágmarki rétt að þingnefndin leggi til breytingu á frumvarpinu þannig að áskilnaður sé í því að frumvarpið öðlist ekki gildi sem lög frá Alþingi fyrr en samkomulagið hefur verið samþykkt í bindandi allsherjaratkvæðagreiðslu þeirra samtaka launafólks sem að því standa.

Landssamband lögreglumanna áskilur sér allan rétt til að koma frekari athugasemdum og ábendingum að á síðari stigum málsins.

Að síðustu vill LL, líkt og áður, gera sérstakar og alvarlegar athugasemdir við það hversu skammur tími er jafnan gefinn til að koma að athugasemdum við lagafrumvörp sem lögð hafa verið fyrir Alþingi.

F.h. Landssambands lögreglumanna

Snorri Magnússon

Formaður